

DOI 10.36074/logos-11.06.2021.v1.03

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТИПУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Ефективність господарської діяльності підприємств значною мірою залежить від величини їх фінансового потенціалу [1–4], тобто від здатності суб'єктів господарювання залучати певні обсяги фінансових ресурсів для провадження своєї господарської діяльності [5]. При цьому фінансовий потенціал підприємства значною мірою визначає величину його конкурентного потенціалу [6] та зумовлює можливості фінансування господарської діяльності із залученням зовнішніх джерел грошових засобів, зокрема, банківських кредитів [7, 8].

Управління фінансовим потенціалом підприємств потребує реалізації комплексу різноманітних організаційних та економічних заходів [9]. Проте, перед тим, як здійснювати ці заходи, необхідним є докладне оцінювання господарської діяльності та фінансового стану підприємств, зокрема, їх фінансової стійкості [10–13].

Особливо важливе значення має оцінювання фінансової стійкості підприємств при розробленні пропозицій з антикризового управління тими суб'єктами господарювання, які знаходяться у стані фінансово-економічної кризи. Відповідно, обґрунтування заходів з виходу підприємств з цього становища повинно одночасно передбачати і вибір напрямів покращення їх фінансової стійкості [14, 15] та зниження ризикованості їх діяльності [16–18]. Зокрема, до таких напрямів слід віднести вкладення інвестицій у проекти, спрямовані на модернізацію підприємств [19–21], насамперед, у здійснення заходів із забезпечення їх технологічного [22–24] та технічного [25] розвитку. Суттєвий вплив на покращення фінансової стійкості суб'єктів господарювання можуть мати і заходи щодо управління їх обіговими коштами [26, 27].

Необхідно відзначити ту обставину, що на даний час фінансовий стан багатьох підприємств України слід вважати незадовільним, а для деяких вітчизняних суб'єктів господарювання він є критичним. Насамперед, це відображається у тому, що доволі велика кількість вітчизняних підприємств є низько прибутковими та навіть збитковими. Причинами цього можуть виступати недостатній попит на продукцію, низька її конкурентоспроможність, помилки, яких припускаються власники та менеджери підприємств, при формуванні та реалізації стратегій їх господарської діяльності тощо. Проте, сам по собі низький рівень прибутковості діяльності підприємств не завжди є ознакою їх недостатньої фінансової стійкості. Можливою є і така ситуація, за якої внаслідок реалізації відповідних заходів прибутковість підприємств дещо підвищиться. Проблема загострюється, якщо падіння доходів та прибутків компаній супроводжується значним обсягом узятих ними раніше позик. За таких умов фінансова стійкість підприємств може знизитися до неприпустимого рівня і потребувати термінових дій з його підвищення.

Необхідною передумовою розроблення комплексу заходів з підвищення рівня фінансової стійкості підприємств є її діагностування. Своєю чергою, діагностування фінансової стійкості суб'єктів господарювання повинно базуватися на градації її рівня з подальшою його ідентифікацією. Така ідентифікація повинна передбачати віднесення фінансової стійкості певного підприємства до деякого класу цієї стійкості.

Ідентифікація типу фінансової стійкості підприємства може проводитися, якщо спочатку обрано показник (або групу показників) оцінювання рівня такої стійкості. Серед значної кількості індикаторів фінансової стійкості суб'єктів господарювання доцільно виділити, насамперед, два таких показників, як:

1) показник мінімального очікуваного співвідношення обсягів надходжень та величини виплат, які повинно здійснити підприємство у наступних періодах. При цьому надходження та виплати у даному випадку стосуються діяльності підприємства із залучення, отримання та погашення його боргових зобов'язань, а прогнозні розрахунки виконуються зростаючим підсумком з певною наперед встановленою точністю;

2) показник мінімального очікуваного співвідношення між середньорічною величиною надходжень, які підприємство може використати на сплату процентів за узяті ним позики та на повернення їх основної суми, та середньорічною величиною потрібних виплат, пов'язаних із утриманням та поверненням позик. Цей показник є менш точним порівняно із попереднім (оскільки він передбачає застосування процедури усереднення, а можливою є ситуація, за якої у певному проміжку часу відбудеться суттєве зростання потреби підприємства у коштах для погашення боргових зобов'язань). Водночас, даний показник є значно простішим з точки зору процедури його обрахунку.

Слід відмітити, що при обчисленні запропонованих показників фінансової стійкості підприємств слід орієнтуватися на помірно песимістичні прогнозні оцінки величини сподіваних надходжень.

Тоді можна виконати якісну градацію типів фінансової стійкості підприємства, поділивши її на три типи: висока фінансова стійкість (за якої значення запропонованих показників перевищує одиницю); середня фінансова стійкість (за якої значення запропонованих показників є меншими одиниці, але існує можливість виправити цю ситуацію, провівши відповідні заходи, зокрема, щодо реструктуризації заборгованості підприємства); низька фінансова стійкість (за якої значення запропонованих показників є меншими одиниці і не існує можливості виправити цю ситуацію). За необхідністю цю градацію можна розширити та деталізувати, зокрема, шляхом врахування оціночної імовірності настання різних ситуацій, які зумовлюють величини доходів та витрат підприємства.

Список використаних джерел:

- [1] Куліш, Г. П. & Чепка, В. В. (2017). Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільної економіки. *Статистика України*, (1), 29–35.
- [2] Левченко, Н. М. (2012). Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та довід*, (2), 114–117.
- [3] Маринич, І. А. (2010). Сучасні підходи до діагностики фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (20.1), 105–108.
- [4] Турчак, В. В. (2014). Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*, (8(11)), 49–52.
- [5] Редько, Л. І. (2007). Використання фінансових ресурсів як джерел фінансування інноваційної діяльності та проблема їх застосування. *Держава і регіони*, (2), 214–217.

- [6] Ємельянов, О. Ю., Лесик, Л. І. & Петрушка Т. О. (2016). Моделювання показників оцінювання конкурентного потенціалу промислового підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 340–348.
- [7] Васюренко, О., Ляшенко, В. & Подчесова, В. (2014). Ефективність кредитування фізичних та юридичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних границь. *Вісник НБУ*, (1), 5–11.
- [8] Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability*, (12(15)), 6184.
- [9] Гончар, М. Ф. & Ємельянов, О. Ю. (2009). Вдосконалення механізму прийняття управлінських рішень щодо раціоналізації структури джерел фінансування інвестиційних проектів розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, (24), 3–6.
- [10] Башнянин, Г. І. & Лінтур, І. В. (2016). Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*, (2), 98–101.
- [11] Ємельянов, О. Ю. (2020). Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (21), 3–9.
- [12] Павленко, О. П. & Семиліт, І. В. (2016) Економічна сутність фінансової стійкості підприємств: фактори впливу, оцінка та джерела фінансування. *Молодий вчений*, (7(34)), 113–116.
- [13] Проволоцька, О. М. & Воронкова, А. В. (2018). Сучасні тенденції фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економіка, управління та адміністрування*, (1(83)), 129–133.
- [14] Долбнєва, Д. В. (2015). Сучасні тенденції банкрутства підприємств в Україні та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності. *Бізнес Інформ*, (10), 244–249.
- [15] Зверук, Л. А. & Давиденко, Л. М. (2017). Антикризове управління підприємством в умовах інноваційного розвитку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*, (1(2)), 69–75.
- [16] Ковальчук, Н. О. & Павлюк, А. О. (2016). Антикризівий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. *Економіка і суспільство*, (3), 203–208.
- [17] Ємельянов, О. Ю. (2020). Оцінювання рівня ризикованості господарської діяльності підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (19–20), 3–9.
- [18] Клименко, С. М. (2013). Формування стратегії розвитку підприємства з урахуванням ризиків. *Бізнес Інформ*, (8), 343–347.
- [19] Ортіна, Г. В. (2016). Модернізація та інноваційність як напрями антикризового розвитку підприємств реального сектора економіки. *Економіка та держава*, (2), 29–32.
- [20] Ємельянов, О. Ю. (2002). *Планування та регулювання інвестиційної діяльності підприємств* (дис. ... канд. екон. наук). Національний університет «Львівська політехніка». Львів, Україна.
- [21] Ortega-Argilés, R., Piva, M., Potters, L. & Vivarelli, M. (2010). Is corporate R&D investment in high-tech sectors more effective? *Contemporary Economic Policy*, (28 (3)), 353–365.
- [22] Ємельянов, А. Ю. & Петрушка, Т. А. (2014). Технологическое развитие предприятий как средство обеспечения конкурентоспособности их продукции. *Проблемы экономики и менеджмента*, (3(31)), 39–46.
- [23] Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
- [24] Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
- [25] Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Клімковський, М. І. (2020). Методологічні засади оцінювання потенціалу технічного розвитку підприємств. *ЛОГОС. ОНЛАЙН*.
- [26] Безбородова, Т. В. & Даншина, Т. В. (2017). Управління оборотними коштами підприємств. *Інвестиції: практика та довід*, (1), 59–62.
- [27] Насібова, О. В. & Придатченко, Б. Ю. (2018). Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. *Економіка і суспільство*, (18), 794–802.